

Najbardziej niebezpieczne są wszelkie akstremizmy - mówił w Dworze Artusa były minister, Władysław Bartoszewski

Wysokie wyróżnienie dla Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego

Piękna i podniosła uroczystość odbyła się w ostatni czwartkowy wieczór w najpiękniejszej sali Gdańska, Dworze Artusa przy Długim Targu. Tego wieczora Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie otrzymało pierwszą nagrodę imienia Ericha Brosta. Wdowa po tym wybitnym działaczu Wolnego Miasta Gdańska wręczyła nagrodę na ręce prezesa ZK-P Jana Wyrowińskiego.

Piękną laudację podkreślającą zasługi Kaszubów w dziele ulepszania stosunków polsko-niemieckich wygłosił były ambasador Polski w Niemczech, **Janusz Reiter**. Oprócz niego na uroczystości byli członkowie i sympatycy ZK-P z prezesem Janem Wyrowińskim na czele, były minister spraw

rowanie. - Nagroda jest dużym zaszczytem dla organizacji, tym bardziej że w jury zasiadają takie znakomitości jak wybitny profesor Jerzy Holzer, minister Wł. Bartoszewski czy ambasador Janusz Reiter. Otrzymane 20 tysięcy marek organizacja planuje przekazać na tworzący się Instytut Ka-

Prezes Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego Jan Wyrowiński zagranicznych, **Władysław Bartoszewski**, wojewoda słupski **Kazimierz Kleina**, wicewojewoda gdański **Józef Borzyszkowski**, prezydent **Tomasz Posadzki**, rektorzy gdańskich uczelni i wielu znamienitych gości. Zebranych przywitał i całość prowadził przewodniczący Rady Miasta Gdańska **Paweł Adamowicz**. Znakomity nastrój wprowadziła muzyka i śpiew Capelli Gedadensis.

- Nigdy nie byliśmy rozpieszczani nagrodami w czasach PRL-u - powiedział prezes Jan Wyrowiński, dziękując serdecznie za tak wysokie uhono-

rowanie. Będzie to placówka skupiająca naukowców z Kaszub, którzy będą prowadzili rozległe badania dotyczące kaszubszczyzny, ziemi, grupy etnicznej, języka, historii.

Zrzeszenie Kaszubskie (1956), przekształcone w 1964 roku w Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, od początku swego istnienia podkreślało wagę partnerskich stosunków polsko-niemieckich. Systematycznie, na różnych płaszczyznach, rozwijało kontakty z Niemcami. Postępował powolny proces wzajemnego zrozumienia.

dok. na str. 4

Chto sã w òpiekã

Chto sã w òpiekã òddô Panu swémù * A całim sercã mòcno ùfò Jemù * Mòże rzec smiało - w Bògù jò móm pòmòc * Nie przinǳe na mie zòdnò strasnò nimòc.

Ce Òn òd wrodzich rãków wiedzno strzeże * I bès nie zalégl w pòwiétrzim i chërże * W ceni swich skrzydlów zachòwò cã wieczno * Pòd Jegò piérzã ùleżisz bezpiecno.

Statecznosc Jegò pùklerzã je mòcnym * Żlè za nim stojisz, za zòden strach nocny * Nie darwòsz zważac, ani na złé mòce, * Chtërne codzénno mògã cymac ò ce.

Kò jes rzekł Panu: „Tè jes wiarã mòjã”, * Że Bóg nòwèższì bądze schróniã twòjã * Nie padnie na cã zòdnò złò przigòda * Ani nie zdarzi ce sã doma szkòda.

Aniołóm swòjim kòże cã pilowac * Gdze leno stãpisz bądã ce piastowac. * Na rãkach nosèc, bès nie czidnãł nogã * Ò òstri kamièń, czedè pùdziesz drogã.

tłumaczenie Eugeniusz Pryczkowski

Tłumaczenie polskiej pieśni kościelnej „Kto się w opiekę” zostanie zamieszczone w książce do nabożeństwa „Mè trzimómè z Bògã”. Prace nad nią trwają już cztery lata.

Refleksje z odpustu Matki Boskiej Siewnej w Swarzewie

Odpust swoją obecnością zaszczycił bp dr Andrzej Śliwiński z Elbląga, który przewodniczył koncelebrze mszy św. i wygłosił słowo Boże. Przed liturgią słowa powitał go kustosz sanktuarium, ks. Stanisław Majkowski. Pasterz elbląskiej diecezji, pochodzący z Werblini (parafia Starzyno) zachęcał do modlitwy o wyniesienie biskupa Konstantyna Dominika na ołtarze.

Liczba zgromadzonych na uroczystości pielgrzymów dochodziła do kilkunastu tysięcy. Wśród wiernych można było zauważyć sporo młodych sióstr zakonnych. Ks. kustosz wspominał, że najstarsze są pielgrzymki ze Strzelna i Jastarni. Nowe parafie, gdy tylko na placu budowy kościoła miały krzyż, to udawały się w pielgrzymce do Swarzewa. Tegoroczne pielgrzymki prowadzili przede wszystkim młodzi księża, zwłaszcza wikarzy. Wśród proboszczów zauważyłem ks. Stani-

śława Megiera, który w kilku parafiach Rumi liturgię słowa prowadzi w języku kaszubskim.

Jako uczestnika uroczystości odpustowych interesowała mnie przede wszystkim kaszubska oprawa odpustu. W strefie liturgicznej ołtarza zauważyłem na mitrze biskupa literę M, czyli wyszyty monogram maryjny, a na jego ornacie wyhaftowaną postać Matki Bożej Swarzewskiej. U dwóch celebrazów dostrzegłem alby z kaszubskim haftem, podobnie i u kilku ministrantów na komżach. Obrusy na ołtarzu połowym oraz na trzech ołtarzach w kościele były zaopatrzone również w kaszubskie wzory. W czasie liturgii słowa wszystkie czytania i homilia odbywały się wyłącznie w języku polskim. Polskie brzmienie miało także jedno z wezwań, gdy modlono się za lud kaszubski i ludzi morza.

dok. na str. 4

CÈZ JE CZÈC

***

Oddział Gdański Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego organizuje spotkanie poświęcone sprawie udziału społeczności zrzeszonej w nadchodzących wyborach parlamentarnych.

Spotkanie odbędzie się w czwartek, 26 września, o godzinie 16.30 w gdańskim Domu Kaszubskim przy ul. Straganiarskiej 21/22. Referat wprowadzający do dyskusji wygłosi Donald Tusk.

***

„Życie i twórczość Aleksandra Majkowskiego” to tytuł sesji naukowej, która 4 października odbędzie się w siedzibie Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie. Referaty wy-

głoszą m.in. profesorowie: Jerzy Samp, Jerzy Treder, Edward Breza, Tadeusz Linkner i Friedheim Hinze. Początek sesji o godzinie 9.00

***

Autorzy telewizyjnego magazynu kaszubskiego „Rodnò Zemìa” pracują nad kolejnymi lekcjami języka kaszubskiego z cyklu „Gòdómë pò kaszëbskù”. Tym razem wezmą w nich udział dzieci ze szkół podstawowych na Kaszubach. Pierwszych pięć odcinków przygotowywanych jest wspólnie z uczniami szkoły w Nowym Dworze Wejherowskim.

Kanwę VII już cyklu „Gòdómë pò kaszëbskù” stanowią wiersze wejherowskiego poety - Stanisława Janke ze zbioru „Krójczy Pójczy”.

AJ

Bróma

Nocny grzëmòt nie dół niżódny zel-dzi. Wiodra sërò pòcha z dësnotą òdprzënòszò òdnądką donądką-bòcani klekòt. Jidzemë, a łąci ë wédë spiewają nama wkół skòczków piesnią ë nicht nie zwòzò na plètë w jaczich sã przezérąją flèdrë wełniawë porozbieglë mòlama na modrim, jak frańcëszci tint, niebie. Całë sztërë kilometrë z domù do miasta Hubert jedze westrzòd farwistëch kwitków w zarkù na wòzu. Wid słunuszka gòracégò czej bülwòwi plinë w przòdkòwsczim gòscyńcu slépi nama òczë. Më jidzemë ùremno, całą familëją. Starkòwie przëgnitli cëskã zòlu ë wùjowie z cotkama, le chto jejjich wszëtëczich wëliczëc bë mógl. Jidze téz nié mòtë kamo sąsadow, łąci bò nie są jesz kòsbą pòzaczatë. Zòs jidzë na grzëmòt. Jidzemë tej w nym cãczim lëfce pò mòkrim piòskù, pòprzez kalëznice, nie zdrzącë na wëwiksonónë bótë. Pò pròwdze, cephi zaczinò bëc latosy czerwińc.

Hubert bëłknòpã dosc lëbawim. Jesz òd malinkòscë wëzdrzòł baro wëmizgòłali jak jacji sëch, jednym słowã - kòza. Òd pierszi klasë spòdleczny szkòtë cygnãlo sã za nim no miono jak smród za bokã. Ni miòł téz òn szczescégò do szkòtë. Ju w pierszi dzëń szkòłowi ùczbë ùceklò dodóm òstòwiając szulkastã w klasë. Stało to sã za przëczëną jegò ò dwa lata starszégò bracyńcë, chtërën zabòwiòł sã z kòmplama na przerwie òbliwanim mòtëch kandidatów na primusów wodã. Kùńsztowno z wiòlgã znajemnotã zatëkòł pòlcã lónk na szkòłowym koridorze ë strëga wòdë przëczy prosto na wësok wëgòlonë ù frézérë Kitë na ulicë Krótezi, ze jedno dzesãc zlotëch, banie pierszoklasowi elitë. Òni ostelë przed dwiërzama klasë, miast jakno barzi òbëti jejjich drëszkòwie òbzerac

dzëwczëcë szutuzë, szmërgac kasztanama przez płot abò òszòłalo nëkac pò pòdwòrzim.

- Hewò, mòm ce drëszkù! - stateczno zaskrzepiòł wasta Jan slédny, jesz przedwójnowi szkòłowi szelin. Mòckò trzimòł Huberta za jegò dosc teli ùchò. Jak to sã stało nicht nie wié. Hubert z òpen gãbã zdrzòł na fontanë jaczé stwòrzòł jegò bracyńcã. A terò no:

- Hewò, mòm ce drëszkù! - ë ból wkół głowë, ë okrãglë òczë ze strachù czej bò bądze, ë nodzi mitczë w kòlanach. Wasta Jan mòckò trzimòł za ùchò:

- Hewò, mòm ce drëszkù! Teròzkù zrobisz tu pòrzãdk! ë pokòzòł grëbim pòlcã na plètë wòdë na pùstim ju koridorze.

Hubert w trzë minutë bëł doma bë z cali mòcë wcësnac sã w mëmczin klin. Chlëchający slëchac i ùspòkòjiwnëch słów. Wiedzòł, że ju nigdë nie òstawi gò samégò jak wnenczas czej jakno dwùrocznë knòpiã mùszòł pòrà dniów spãdzëc w dzeny klinice. Òstawiła gò tej samégò westrzòd cëzëch lëdzy, biòto òbùtëch białk, chòrëch dzeczy a sama jacha dodóm. Òstawiła gò samégò w jizbie, co mia nòbarzi cëzy ë nòbarzi straszny nòrt ze scanama òbloklima biòtima tòfelkama, a w nym nòrce cëzy ë straszne biòtë ùmiwalëzi. Na całë zëcë òstòł mù strach przed lónkã. Przed lónkã z pòrcelanowima pòkrãtlama, z naznaczonima czerwionima ë mòdrima kòłkama. A terò zòs nen lónk.

Ne strachë ë zjawë chòdzëlë za nim przez całë zëcë. Mòze dlòte tej sej rozmiòł sã zazdrzec w mòlczënim, z òpen gãbã to w lop sana przed stodołą, to na wietwie jak so zybã na wietrze, to zòs w niebò na blónë. Widzòł òn tam jinszi bòkadniësi swiat.

Zarząd Gminy Wejherowo

ogłasza drugie publiczne przetargi nieograniczone na sprzedaż gruntów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i usługowe

obręb	działka	pow.	cena
Bolszewo	473/5	0,3800	5 320 zł
Bolszewo	475\10	0,0560	952 zł
Bolszewo	698	0,7300	27 010 zł
Bolszewo	473/6	0,1005	3 658 zł
Bolszewo	473/7	0,1390	4 615 zł
Bolszewo	473/9	0,1182	4 019 zł
Bolszewo	475/7	0,1125	5 175 zł
Góra Pomorska	328/2	0,1013	3 650 zł
Orle	166/3	0,1148	3 329 zł
Orle	166/6	0,1268	4 122 zł
Orle	166/8	0,1123	3 302 zł
Orle	166/9	0,1371	4 264 zł
Orle	384/3	0,0622	2 351 zł
Orle	383/2	0,1142	3 280 zł
Orle	383/3	0,1476	4 550 zł
Gościcino	31/2	0,0543	3 350 zł
Gościcino	31/3	0,0528	2 450 zł
Gościcino	31/4	0,0617	2 680 zł
Gościcino	31/5	0,0763	3 220 zł

Działka nr 82/1 o pow. 558 m² zabudowana wolnostojącym budynkiem o pow. użytkowej 143 m² przeznaczonym pod działalność gospodarczą - położone we wsi Orle - cena wyw. 21.443 zł.

Przetargi odbędą się 11 października 1996 r. o godz. 10.00 w Urzędzie Gminy Wejherowo, ul. 12 Marca 195.

Warunkiem przystąpienia do przetargu jest wpłacenie wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej w dniu przetargu do godziny 9.00 w kasie Urzędu Gminy.

Dla wygrywającego przetarg, wadium zostaje zaliczone w poczet ceny nabycia nieruchomości. Ulega ono przepadkowi w przypadku uchylenia się wygrywającego przetarg od zawarcia umowy notarialnej. Pozostałym oferentom wadium zostaje zwrócone.

Wszelkich informacji dotyczących przetargu udziela Kierownik Referatu Rolnictwa, Geodezji i Gospodarki Gruntami Urzędu Gminy Wejherowo - pokój nr 9, tel. 72-31-18.

Zarząd Gminy Wejherowo zastrzega sobie prawo unieważnienia przetargu bez podania przyczyny.

Nie ledòł miasta. Nòlepi mù bëło ù starków. Szedł na górã, dze w kùrzu òbzëròł cëda. Bëła tam skrzënia ze stari-ma ksążkama ë gazëtama. Bëlë tam szkòłowi ksążëzi do historëji fül òbròzków, stòrë, przedwójnowë numrë „Ricerza Niepòkalóny” ë „Òbszczãdnoscowi Gazëtëzi”. Bëlë téz ksążëzi ë gazëtë pisónë pò prostému, chtërne jim barzi nierozmiòné tim barzi czekawë mù sã wëdòwałë. Bëło tam wiele stòrëch prziborów instrumëntów. Za kòzłã nalòzł téz starkòwë òdznaczi z wòjnë ë papiòrë pisónë pò anielskù. Czãsto, czej wszëtëcë robilë w pòlu, przë bülwach abò sanie, òn òstòwòł pilowac chëczy. Sedzòł na górë ë sztudërowòł. Nawetka jeden wùja ze Gduńska przëzwòł go "ministrã od rólnëch sprawów", bò Hubert nawetkò w polu nie chcòł sã rozestac ze swòjima papiòrama.

Sòdiwòł Hubert w swòjim swiece nawet czej bëł ju pò szkòłach. Jakno młodi tiralc miòł wiele leznotë do sznëpòrzeniò pòd niejedną ùstrzëchã. Stòrë piesnie ë zwëczy lubil bez kùńca a czej le przëszła na negò miłota do Lénë sòm zaczął pisac wiërtzë ò tim co mù grãdzëlò na dëzi. Pisòł ò kwitkach, blónach ë mòtlòkach. Pisòł w prosti mòwie, dlòte mało chto chcòł to ùtwòrstwò czëtac. Wieczorama chòdzyl do stòrëgò szkòlnëgo na Blota, chtërën gò ùczil stòwiac ne sztriszëzi ë kropëzi nad lëtrama. Wasta Pawël ze staroscë robił zmiłëzi ë wkół òpòwiòdòł swòjë zëcë. Hubert slëchòł, notërowòł w zsziwku, ë wëpitiwòł ò wszëtëczë sprawë.

dokùnczenië za tidzëń

Powyższy utwór uzyskał II nagrodę w konkursie prozatorskim imienia Jana Drzeżdżona. Znajdzie się w tomiku najnowszej prozy kaszubskiej przygotowywanym przez oficynę „SZOS”.

Wybory już 29 września

Rolniczy samorząd

Już w najbliższą niedzielę - 29 września, rolnicy w naszym województwie będą wybierali swoich przedstawicieli do Izby Rolniczej. Są to pierwsze tego typu wybory po II wojnie światowej. Ich powodzenie zależy od frekwencji. By izba mogła powstać, do urn musi przyjść co najmniej 20 procent rolników. Wybory przygotowuje Urząd Wojewódzki.

Personalnie odpowiedzialny jest za ich przebieg Tadeusz Plichta - dyrektor Wydziału Rolnictwa UW. Ma on nadzieję, że nasi gburzy wykażą się wiarą w sens samoorganizowania się i w najbliższą niedzielę stworzą lobby, które będzie potrafiło dbać o interesy wsi. Izby Rolnicze będą miały przede wszystkim kompetencje opiniotwórcze i doradcze. Stoją przed nimi zada-

nia oświatowe, związane np. z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych. Samorządy rolnicze mają także organizować rynki zbytu. Jednak na początku najważniejszym problemem będzie prawdopodobnie zwiększenie opłacalności produkcji. Izby mogą również pomóc w tworzeniu giełd rolnych. Niedzielne wybory, stanowią obecnie główny temat rozmów naszych gburów. Jak się wydaje są oni pozytywnie nastawieni do idei rolniczego samorządu i wiążą z jego działalnością duże nadzieje. Z przedwyborczych sondaży wynika, że największe zainteresowanie Izba Rolniczą w województwie gdańskim wykazują Kaszubi. Najwięcej kandydatów do gburkiego samorządu zarejestrowano jak dotąd w Chmielnie.

A.J.

Leśne wojsko

Ponad 56 lat temu, wiosną 1940 roku, narodziła się Tajna Organizacja Wojskowa „Gryf Pomorski”. Początkowo ugrupowanie to przyjęło nazwę „Gryf Kaszubski”, a dopiero w połowie 1942 roku zostało przemianowane. Wśród założycieli „Gryfa” byli m.in. Józef Dambek, Klemens Bronk i Józef Gierszewski. Pierwszym prezesem Rady Naczelnej TOW „Gryf Pomorski” został ksiądz pułkownik Józef Wrycza z Wiela. Faktyczne dowództwo sprawował jednak Józef Dambek, który wiosną 1944 roku zginął w zasadzce przygotowanej przez gestapo. Na polityczny program Gryfowców istotny wpływ wywarła ideologia silnej na Pomorzu Narodowej Demokracji. Szczególnie tzw. „doktryna dwóch wrogów” - Niemców i Rosjan, zaważyła na powojennym stosunku władz PRL do żołnierzy „Gryfa Pomorskiego”. Paradoksalnie niewielu partyzantów znało w ogóle program organizacji, do której należeli. Dla nich był to przede wszystkim

sposób na przetrwanie. Nie mieli z reguły broni, a w leśnych bunkrach chronili się przed wcieleniem do niemieckiej armii. Mimo to, przez wiele lat temat Tajnej Organizacji Wojskowej, był tematem tabu. Dopiero po 1989 roku zaczęło się inaczej patrzeć na kaszubskich partyzantów. Wreszcie można było oficjalnie czcić pamięć tych, którzy zginęli. W wielu miejscowościach pojawiły się tablice pamiątkowe, a szkoła podstawowa w Leśniewie przyjęła imię Józefa Dambka.

W najbliższą niedzielę - 29 września w Redkowicach, gmina Nowa Wieś Lęborska, tamtejszej szkole podstawowej nadane zostanie imię Tajnej Organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski”. W ten sposób po raz pierwszy wszyscy Gryfowcy zostaną uhonorowani za swoją wojenną postawę. Będzie to także okazja do wielu spotkań po latach.

A.J.

Zarząd Gminy Wejherowo

ogłasza drugie publiczne przetargi nieograniczone na sprzedaż gruntów pod budownictwo mieszkaniowe i usługowe uzbrojonych w energię elektryczną i wodę zlokalizowanych na terenie wsi Kąpino

Lp	Działka	Pow. w ha	Cena	27	212	0,1279	8 550 zł	54	252	0,1315	9 600 zł
1	172	0,1228	8 700 zł	28	215	0,0900	6 500 zł	55	254	0,1275	8 400 zł
2	174	0,0900	6 750 zł	29	216	0,0900	6 500 zł	56	255	0,1212	8 700 zł
3	176	0,0900	6 750 zł	30	218	0,0900	6 500 zł	57	256	0,1030	8 150 zł
4	178	0,0900	6 750 zł	31	220	0,0882	6 100 zł	58	257	0,1825	14 600 zł
5	179	0,0900	6 750 zł	32	221	0,882	6 100 zł	59	258	0,1200	8 650 zł
6	180	0,1842	12 900 zł	33	222	0,0900	6 400 zł	60	259	0,1200	8 650 zł
7	181	0,1663	11 000 zł	34	223	0,0900	6 400 zł	61	260	0,1200	9 000 zł
8	183	0,1446	9 850 zł	35	224	0,0900	6 400 zł	62	261	0,1182	8 150 zł
9	184	0,1328	9 150 zł	36	225	0,0900	6 400 zł	63	263	0,0900	7 200 zł
10	185	0,1210	8 470 zł	37	226	0,0900	6 400 zł	64	264	0,1700	13 600 zł
11	187	0,1093	7 750 zł	38	227	0,0900	6 400 zł	65	265	0,2061	16 300 zł
12	195	0,0900	6 500 zł	39	228	0,1199	8 750 zł	66	266	0,1200	9 000 zł
13	196	0,0900	6 500 zł	40	231	0,1200	8 400 zł	67	267	0,0900	7 200 zł
14	197	0,0900	6 500 zł	41	232	0,1354	9 350 zł	68	268	0,1500	12 000 zł
15	198	0,0900	6 500 zł	42	233	0,1201	8 150 zł	69	269	0,1200	9 000 zł
16	199	0,0900	6 500 zł	43	235	0,1281	8 300 zł	70	270	0,0900	7 200 zł
17	200	0,0882	6 100 zł	44	236	0,1095	7 100 zł	71	271	0,1500	12 000 zł
18	201	0,0881	6 100 zł	45	237	0,1200	8 650 zł	72	272	0,2037	16 100 zł
19	202	0,0900	6 400 zł	46	239	0,1200	8 650 zł	73	274	0,0900	7 200 zł
20	203	0,0900	6 400 zł	47	240	0,1183	8 150 zł	74	275	0,1380	9 950 zł
21	204	0,0900	6 400 zł	48	241	0,2062	16 300 zł	75	279	0,1181	7 900 zł
22	205	0,0900	6 400 zł	49	242	0,2038	16 100 zł	76	280	0,1200	9 000 zł
23	206	0,0900	6 400 zł	50	243	0,1182	7 950 zł	77	283	0,1199	8 400 zł
24	207	0,0896	6 400 zł	51	244	0,1200	8 400 zł	78	284	0,1200	9 000 zł
25	209	0,1107	7 650 zł	52	245	0,1200	8 400 zł	79	287	0,2005	13 000 zł
26	211	0,0900	6 200 zł	53	246	0,1339	8 850 zł	80	8/59	0,1682	12 110 zł

Przetargi odbędą się 10 października 1996 roku o godz. 12.00 w Urzędzie Gminy Wejherowo, ul. 12 Marca 195.

Warunkiem przystąpienia do przetargu jest wpłacenie wadium w wysokości 10 % ceny wywoławczej w dniu przetargu do godziny 10.00 w kasie Urzędu Gminy.

Dla wygrywającego przetarg, wadium zostaje zaliczone w poczet nabycia nieruchomości. Ulega ono przepadkowi w przypadku uchylecia się wygrywającego przetarg od zawarcia umowy notarialnej. Pozostałym oferentom wadium zostaje zwrócone.

Wszelkich informacji dotyczących przetargów udziela Kierownik Referatu Rolnictwa, Geodezji i Gospodarki Gruntami Urzędu Gminy Wejherowo - pokój nr 9, tel. 72-31-18.

Zarząd Gminy Wejherowo zastrzega sobie prawo unieważnienia przetargu bez podania przyczyny.

Wyróżnienie...

dok. ze str. 1

Duży nacisk kładziono na wyjaśnienia zafałszowań i stereotypów obecnych w publicystyce i historiografii.

Kontakty te były intensywne na długo przed 1989 r. Szczególną rolę odegrała tu nauka i publicystyka, w tym zwłaszcza na łamach wydawanego pod auspicjami ZG ZK-P miesięcznika „Pomerania”. To tu ukazało się najwięcej krytycznych i rzetelnych artykułów omawiających trudne stosunki kaszubsko-polsko-niemieckie nad Bałtykiem od wczesnego średniowiecza po czasy współczesne. Pisali o tym tacy autorzy, jak prof. Gerard Labuda, prof. Marian Biskup, red. Tadeusz Bolduan, red. Stanisław Pestka, prof. Jan Powierski, Edmund Osmańczyk i inni.

Oczywiście, po roku 1990, wyraźnie następuje wzrost zainteresowania problematyką polsko-niemiecką. Można pisać bez cenzury. W ostatnim roku 1995 były to np. artykuły Bjorna Engholma „Szansa dla północy”, rozmowa z dyrektorem Ostsee Akademie dr Dieterem Albrechtem „Regiony nadbałtyckie” Józefa Borzyszkowskiego „Północna Fryzja i pismo Nordfriesland”, rys. biograficzny Ericha Brosta, wspomnienia Maxa Pechsteina oraz Gertrudy Schneider z pobytu w obozach Stutthof i Sophienwalde (Dziemiiany), artykuły J. Borzyszkowskiego „1000 lat Maklemburgii i Gdańska” Karla Dedeciusa „Droga do wolności”.

Na łamach „Pomeranii” prezentowane było grono znakomitych pisarzy niemieckich, w tym szczególnie Gunter Grass. W latach 80. jego powieści „Kot i mysz” oraz „Turbot” miały swoje polskie pierwodruki właśnie w „Pomeranii”.

Środowisko ZK-P zawsze dbało o rzetelne informowanie o trudnych historycznych doświadczeniach wzajemnych relacji na pograniczu. Dlatego też doceniało trud tych, którzy swoimi działaniami przyczyniali się do ich prawdziwego opisanego. Zasłużeni dla wzajemnego porozumienia Niemcy byli przez naszą społeczność wyróżniani różnego typu nagrodami nawet wówczas, gdy wywoływało to sprzeciw dawnych władz. Tak było w przypadku przyznania Medalu Stolema, prestiżowego wyróżnienia nadawanego przez Klub Studencki „Pomerania” dla osób szczególnie zasłużonych dla kultury kaszubsko-pomorskiej, które w 1985 r. otrzymał Gunter Grass. Wcześniej Medal za swoje znakomite dzieła naukowe otrzymał znany sławi-

sta berliński kontynuujący pracę Friedricha Lorentza - Friedhelm Hinze. Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie ustanowiło także osobny Medal im. Bernarda Chrzanowskiego „Poruszył wiatr od morza” przyznawany tym osobom, które w szczególny sposób przyczyniły się do popularyzowania rzetelnej wiedzy o Kaszubah, mieszkaniec Salzburga - Ferdinand Neureiter, autor „Historii literatury kaszubskiej”, której tłumaczenie i niezadowolone komunistycznych władz. Nowe impulsy we współpracy przyniosły przemiany demokratyczne po 1990 r.

Erich Brost (1903 - 1995) ur. w Elblągu, od 1915 r. mieszkał w Gdańsku. Od 1924 r. związał się z socjaldemokratycznym dziennikiem „Danzinger Volksstimme”. Był rzecznikiem porozumienia gdańskich Niemców z Polską. W 1935 r. został wybrany z listy SPD do gdańskiego parlamentu noszącego nazwę Volkstag. W latach 1936 - 39 Erich Borst przebywał na emigracji w Warszawie, później w Szwecji, Finlandii i Wielkiej Brytanii, gdzie był współpracownikiem niemieckojęzycznej sekcji BBC. Podczas blisko trzyletniego pobytu w Warszawie pomagali mu polscy socjaliści i związkowcy. Na początku II wojny światowej Erich Borst spędził kilka miesięcy w szwedzkim areszcie. Podowem jego aresztowania było pośredniczenie w przekazywaniu do Wielkiej Brytanii informacji o prześladowaniach przez hitlerowców Polaków w Warszawie. Pod koniec 1942 r. uzyskał, dzięki poręczniu przebywających wówczas w Londynie polskich dyplomatów brytyjską wizę. W czerwcu 1945 r. udał się do Niemiec i podjął pracę w radiu i prasie. W latach 1947 - 48 był członkiem zarządu SPD. Zrzecł się jednak z kariery politycznej na rzecz działalności wydawniczej i wprowadził na swoje miejsce do władz SPD Willega Brandta. W 1948 r. Erich Brost rozpoczęła wydawanie „Westdeutsche Allgemeine Zeitung”, gazety na najwyższym obecnie nakładzie w Niemczech. Jest założycielem kilku fundacji, m.in. powstałej w 1995 Fundacji Ericha Brosta, której celem jest popieranie inicjatyw kulturalnych, naukowych i politycznych służących polsko-niemieckiemu pojednaniu.

Kilka godzin przed wręczeniem nagrody odsłonięto na sąsiadującej z Dworem Artusa kamiennicy pamiątkową tablicę upamiętniającą tego prawego przedwojennego gdańszczanina.

Jan Antonowicz

Stanisław Bartelik

Donąd

Jô pomiãtóm jak jô béł jesz knôpã, tej sã gôdało: „Më bëłë w szkòle, jak më szlë donąd tej padół deszcz, a jak më szlë nazód tej świecało slunce”.

Tërô wërãżenie „donąd” prawie zadżinuwô.

Jak jô béł jachóny latos na zymkù na Kaszëbë, jô ùwòżno slëchòł, ale „donąd” jô nigdzie nie czuł.

Lédze gòdelë: „Jak më szlë, (jachelë) do szkòlë (kòscola, wsë)”.

„To bëło w drodze do szkòlë (kòscola, wsë)”, - nicht nie rzekł: „To bëło, jak më szlë donąd”.

A „donąd” to je stòré, kaszëbszczë słowò, zaùwãżoné ë zapisóné w prócë A. Hilferdinga i òznòczò òno rëzã (drogã) òd negò mòla (do nąd) jaczi bëł ju, abò mdze dali w zdanim wërëcklë, abò je w domësle.

Żól bë bëło, czëjbë miało òno bëc zabòczoné, tej téż trzeba bòczëc, zebë dzecë czëłë to słowò w domòcëch gòdkach.

Përznã szportu

- Wczora jem pòprosył Jadwigã ò rãkã!

- A òna?

- Tã samã rãkã pòkòza mie dwiërze.

***

- Mòja biãka je aniòłã - gòdò Frãc

- A mòja jesz żëje - òdgadëje Jan.

***

Przed wińdzeniem do robòtë gòdò chłop do biãlczì:

- Wiész, czëj sã reno ògòlã to czëjã sã ò dwadzesce lat młòdszi.

- A ni mògł tã bë sã gòlëc wieczòr! - gòdò biãka.

Refleksje z odpustu...

dok. ze str. 1

Na odpuscie św. Bartłomieja w Gdańsku, 25 sierpnia tego roku, lekcje i modlitwę wiernych czytał w języku kaszubskim Zbigniew Jankowski, aktor Teatru Miejskiego w Gdyni. Eucharystii towarzyszyły pieśni kaszubskie, lirycznie śpiewane przez Aleksandrę Szeffler z akompaniamentem i w opracowaniu Witostawy Frankowskiej. Może i to udałoby się wprowadzić w czysto kaszubskiej wsi, jaką jest Swarzewo.

O kaszubską stronę odpustu najbardziej zadbali pielgrzymi z poszczególnych parafii. Mocno w tej tradycji trwa Luzino, bowiem feretron tej parafii niosły dziewczęta w pełnych strojach kaszubskich, a na chorągwiach były również kaszubskie ornamenty. Wejherowscy franciszkanie żyją kaszubską tożsamością. Na niesionych feretronach można było zauważyć szarfy z elementami kaszubskimi, podobnie i na chorągwiach. Na przyczepie traktora z franciszkańskiej parafii, na jednej z burt widniał napis: „Nigdy do zguby nie przyjdą Kaszuby”, a na drugiej „Ojcie święty, my trzymamy z Bogiem”. Mocne kaszubskie akcenty zauważyłem na chorągwiach i sztandarach parafii z Rumi: NMP WW oraz świętego Józefa i Judy Tadeusza, Jastrzębiej Góry, Strzelna, Żelistrzewa, Nowego Dworu Wejherowskiego i Redy. Ministrant z Karwi miał kaszubską komżę, a na wiodącej tablicy z Mrzezina umieszczony był element kaszubskiego haftu. Oby w przyszłym roku tych oznak kaszubskiej tożsamości było jeszcze więcej.

Gdy przechodząc rozmawiałem z pielgrzymami odniosłem wrażenie, że kaszubska mowa u 30- 40-latków jest

jeszcze żywa, o wiele gorzej jest wśród młodzieży.

W kilku miejscach zauważyłem napis: „Królowa Polskiego Morza”. Uzasadniony był w 20-lecie międzywojennym, bowiem wtedy polskie wybrzeże rozciągało się od Żarnowca do Kolibek i pokrywało się z Kaszubskim Pobrzeżem. Obecnie, gdy polski brzeg sięga od Świnoujścia do Fromborka wydaje mi się on zbyt pretensjonalny. Pierwotny napis, najlepiej uwieczniony w powieściach Augustyna Necla i innych kaszubskich pisarzy o Królowej Kaszubskich Rybaków lub Kaszubskiego Pobrzeża, wydaje się najbardziej odpowiedni.

Chwała kustoszowi swarzewskiego sanktuarium i autorowi śpiewnika pt. „U stóp Swarzewskiej Pani” Wojciechowi Czerwińskiemu za przygotowanie tego zbioru wydanego w tym roku. Zawiera on 29 pieśni, w tym 8 w języku kaszubskim. Muzykę do sześciu napisał organista swarzewski, Stanisław Wicki. Pozostaje tylko praktyczna realizacja tego przedsięwzięcia. Pielgrzymi byłiby także wdzięczni na wydanie swarzewskiego modlitewnika na podobieństwo kalwaryjskiego z Wejherowa.

Wypada cieszyć się, że liczba pielgrzymów do kaszubskich sanktuariów w Swarzewie, Wejherowie, Sianowie i Wielu nie maleje, chociaż nieco się zmniejsza na odpustach w innych kaszubskich parafiach. Kaszubskie sanktuaria są wyrazem żywej wiary, łączenia krzyża św. z trudnym pielgrzymów i przypominają słowa: „Sic transit gloria mundi”.

ks. Władysław Szulist

Norda - Pismiono Kaszëbsczì Zemi

Dodówk do Gońca Rumskiego, Echa Ziemi Puckiej
Adresa redakcëji: Rumia, ul. Morska 15, tel. 712-447, w godz. 9⁰⁰ - 17⁰⁰
Redagùje karno: Eugeniusz Pryczkowski, Kazimierz Klawiter, jak téż Witold Bobrowski, Bogusław Breza, Ryszard Hinc, Bernard Hinz, Artur Jabłoński
Wëdòwca: Wydawnictwo „Rumina”, drëk - „Rumina”